

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä n:o 119 opintokeskuslaiksi

Eduskunta on 7 päivänä syyskuuta 1993 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 119.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina opetusneuvos Arja Mäkeläinen opetusministeriöstä, hallitussihteeri Erik Strömberg valtiovarainministeriöstä, ylijohtaja Timo Lähdesmäki opetushallituksesta, puheenjohtaja Tapani Ranki Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö VSY:stä edustaen myös Kansallisen Sivistysliiton opintokeskusta, puheenjohtaja Seppo Ruotsalainen Demokraattisen Sivistysliiton opintokeskuksesta, opintojohtaja Jukka Tainio Kansan Sivistystyön Liiton opintokeskuksesta, opintojohtaja Heikki Toivola Kristillisestä opintokeskuksesta, opintojohtaja Seppo Niemelä Maaseudun Sivistysliiton opintokeskuksesta, opintojohtaja Voitto Mäkipää Opintotoiminnan Keskusliiton OK-opintokeskuksesta, opintojohtaja Sigvard Baijars Studiecentralen Svenska studieförbundet -nimisestä opintokeskuksesta, opintojohtaja Esa Perttula Toimihenkilöjärjestöjen Sivistysliiton opintokeskuksesta, opintojohtaja Jorma Turunen Työväen Sivistysliiton opintokeskuksesta ja opintojohtaja Jaakko Rantala Vapaan Sivistystoiminnan Liiton VSL:n opintokeskuksesta.

Hallituksen esitys. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi opintokeskuslaki, joka korvaisi vuodelta 1975 olevan opintokeskusten valtionavusta annetun lain.

Opintokeskusten nykyinen kokonaan menoperusteinen valtionapujärjestelmä muutettaisiin laskennalliseksi noudattaen pääosin valtionosuusuudistuksessa yleisesti noudatettuja periaatteita. Uudistuksessa on otettu huomioon opintokeskustoiminnan erikoisluonne, muun muassa keskusten yksityinen omistuspohja. Samoin kuin valtionosuusuudistuksessa valtion ja opintokeskusten välinen kustannustenjakso säilyisi pääosin ennallaan. Uudistuksessa opintokeskusten omaa päätösvaltaa lisättäisiin huomattavasti ja menoperusteiseen järjestelmään liittyviä normi- ja lupamenettelyjä purettaisiin samalla.

Opintokeskusta ylläpitävillä sivistysjärjestöillä olisi edelleen mahdollisuus valtion talousarvion määrärahan rajoissa myönnettävään harkinnanvaraiseen valtionapuun, jolla rahoitetaan järjestöjen kulttuuritoimintaa, tutkimustoimintaa ja kansainvälistä toimintaa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta.

Valiokunnan kannanotot. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta katsoo, että uudistus antaa hyvät mahdollisuudet vapaan sivistystoiminnan kehittämiseen. Valiokunta pitää tärkeänä opintokeskusten roolia moniarvoisen kansalaisyhteiskunnan vireyttäjänä ja vaihtoehtoisuuden tarjoajana. Opintokeskusten merkitys omaehtoisessa koulutuksessa tulee korostumaan erityisesti muiden oppilaitosmuodon suuntautumisesta johtuen.

Valiokunta korostaa hallituksen esityksen perusteluissa todettuun yhtyen, että tavoitteena ei ole mahdollisimman suurien suoritelmärien määrääminen tai tavoitteileminen, vaan opinto- toimintojen monipuolisuuden ja vaikuttavuuden lisääminen. Tähän tulee pyrkiä erityisesti opetuksen korkealla laadulla. Tässä tarkoituksessa valiokunta korostaa lakiehdotuksen 10 §:n yksityiskohtaisia perusteluja ja niiden velvoittavuutta lain toimeenpanossa. Valiokunta pitää siksi tärkeänä, että opintokeskusasetuksen opetus- tuntien määräämiseen vaikuttavat erityiset seikat jätetään väljiksi ja tuntijaon ohjaamista erityisillä painokertoimilla vältetään.

Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin mukaan opintokeskus voi järjestää myös ammatillista peruskoulutusta. Valiokunta katsoo, että ammatillinen peruskoulutus tulee pääsääntöisesti maassamme antaa sitä varten perustetuissa oppilaitoksissa. Opintokeskukset voivat kuitenkin

antaa peruskoulutusta esimerkiksi joillakin erityisillä kapea-alaisilla ammattialoilla.

Valiokunta *edellyttää*, että uudistuksen vaikutuksia opintokeskusten toimintaan huolellisesti seurataan ja hallituksen tulee tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

23 §:n 2 mom. Lakiehdotuksen mukaan aikaisempien vuosien maksamatta olevat valtionosuudet maksetaan vuosittain yhtä suurina erinä viiden vuoden kuluessa lain voimaantulovuodesta. Valtion vuoden 1994 talousarvioehdotuksen mukaan vuoden 1994 maksamattomista loppueristä siirretään kuitenkin kolme neljäsosaa maksettavaksi vuonna 1999. Tämän hallituksen esityksen antamisen aikaan edellä mainittu menettely ei ole ollut tiedossa. Ottaen huomioon valtiontalouden tilanteen valiokunta ehdottaa muutosta 23 §:n 2 momenttiin.

25 §:n 2 ja 3 mom. Säännöksessä ehdotetaan säädettäväksi eläkemaksun määrästä ja suorittamisesta valtiokonttorille ja maksun viivästymisestä. Tällainen menettely on ollut tapana säätää muissakin vastaavissa eri oppilaitoksia koskevissa laeissa, joissa säädetään eläketurvasta valtion eläkejärjestelmässä.

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen on hallitus antanut eduskunnalle esityksen n:o 175 laeiksi valtion eläkerahastosta annetun lain sekä valtion liikelaitoksista annetun lain 25 §:n muuttamisesta. Eläkerahastolakea koskevassa ehdotuksessa säädetään kattavasti eläkemaksusta ja sen suorittamisesta valtion eläkerahastolle kaik-

kien valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien osalta. Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen 4 momentissa säädetään, että jos muualla on erikseen säädetty työnantajan eläkemaksun suuruudesta ja suorittamisesta valtiokonttorille, suoritetaan maksu kuitenkin 4 §:n 1 momentissa säädetyn tavoin valtion eläkerahastolle. Hallituksen esityksestä n:o 175 on sosiaali- ja terveysvaliokunta antanut mietintönsä n:o 25. Lakiehdotus on eduskunnassa hyväksytty 29 päivänä lokakuuta 1993. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että tämän lakiehdotuksen 25 §:n 2 ja 3 momentti poistetaan.

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin muuttamattomana paitsi 23 ja 25 § näin kuuluvina:

23 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Tämän lain voimaan tullessa maksamatta olevat valtionosuudet maksetaan *siten, että niiden kokonaismäärästä maksetaan vuonna 1994 yksi kahdeskymmenesosa, vuosina 1995—98 vuosittain yksi viidesosa ja loppuosa vuonna 1999.*

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

25 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

(2 ja 3 mom. *poist.*)

Helsingissä 4 päivänä marraskuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Jouppila, varapuheenjohtaja Astala, jäsenet Ala-Harja, Aula, Gustafsson (osittain), Hacklin, Lindqvist, M.

Pietikäinen (osittain), Pykäläinen, Rätty, Suhola, Tiuri, Toivonen, Tykkyläinen ja Virrankoski sekä varajäsenet A. Ojala (osittain), O. Ojala (osittain) ja Seivästö (osittain).

Vastalause

Hallituksen esitys uudeksi opintokeskuslaiksi on hyvin valmisteltu yhteistyössä opintokeskusten kanssa. Opintokeskukset pitävät sitä tärkeänä ja tukevat sen aikaansaamista.

Uusi laki ei ilman taloudellisia edellytyksiä kuitenkaan voi toimia. Opintokeskukset astuvat lain myötä uuteen toimintamalliin ja tarvitsivat sen toteuttamiseen riittävän taloudellisen tuen. Opintokeskusten taloutta valtio on jo tähän mennessä suipistanut kovalla kädellä, vaikka ne vapaan sivistystyön kentällä tuottavat yhteiskunnalle hyvin edullista toimintaa. Ensi vuosi tulee olemaan hallituksen esityksen kaltaisena vielä hankalampi, sillä hallitus esittää uuden opintokeskuslain voimaan tullessa maksamatta olevien valtionosuuksien maksamista vuosittain

yhtä suurina erinä viiden vuoden kuluessa. Ne tulisi maksaa vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 23 § näin kuuluvana:

23 §

(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Tämän lain voimaan tullessa maksamatta olevat valtionosuudet maksetaan *vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.*

(3 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 4 päivänä marraskuuta 1993

Marja-Liisa Tykkyläinen
Iiris Hacklin

Heli Astala
Jukka Gustafsson
Tuija Maaret Pykäläinen

Arja Ojala
Pekka Rätty

